

Avslutningsvis vill jag säga att, det är en intressant och mycket läsvärd studie som Karl Magnus Johansson har genomfört. Nya forskningsrön presenteras som i sin tur genererar nya spännande frågeställningar.

Det som är lite trist med denna publikation är att den inte är en fullständig monografi, några kapitel är delvis publicerade i tidigare sammanhang, vilket såklart har gjort arbetet med föreliggande bok smidigare. Boken hade dock vunnit på att skrivas som en fullständig monografi, vilket hade underlättat förståelsen för innehållet. Boken kan dock även i sitt nuvarande skick användas som en lärobok inom flera olika samhällsvetenskapliga ämnen.

Jonsson, Jan O., Mood, Carina & Treuter, Georg, 2022. *Integration bland unga: en mångkulturell generation växer upp*. Göteborg: Makadam förlag.

Anmälan av Måns Lundstedt

Diskussionen om "integrationens" utmaningar och förutsättningar har varit ett ständigt inslag i svensk inrikespolitik åtminstone sedan det sena 00-talet. Oavsett om deltagarna är beslutsförfattare, akademiker, eller den bredare allmänheten, präglas debatten dock av både begreppsförvirring och brist på väletablerat empiriskt underlag.

Jonsson, Mood och Treuter (2022) har tagit sig an uppgiften att stärka faktabasen i den svenska debatten om integration bland unga med utländsk bakgrund. Till sin hjälp har de en panelstudie av svensk- och utrikesfödda ungdomar med födelseår 1996, utförd vid fem tillfällen mellan 2014 och 2019. Materialet gör det möjligt att kartlägga skillnader och förändringsmönster i utbildning, boende, kulturella värderingar och politiskt deltagande, sociala relationer, samt psykiskt och fysiskt välbefinnande. Resultatet, som nu presenterats i boken *Integration bland unga: en mångkulturell generation växer upp*, ger en lättillgänglig sammanfattning av mönster som många gånger tidigare påtalats av svenska och utländska integrationsforskare, men som inte nödvändigtvis beskrivits samlat tidigare. Med sitt unika material är undersökningen dessutom ett välkommet tillskott till den mångfald av studier som lutar sig mot registerdata.

Författarnas analyser ger en mångbottnad och välkommet nyanserad förståelse av hur unga med och utan invandrarbakgrund närmat sig varandra, under en period då frågor om integration och invandring varit föremål för omfattande debatter. De konstaterar att integrationen på utbildningsområdet ser relativt god ut, med stora likheter mellan svenskfödda med svenska föräldrar och ungdomar med utländsk bakgrund. Ungdomar med utländsk bakgrund tenderar också att se mer hoppfullt på framtiden, och de har en mer positiv syn på sin egen psykiska och fysiska hälsa. Däremot föreligger stora skillnader i kulturella värderingar, på vilka sätt man väljer att engagera sig politiskt, och vem man umgås med. För såväl svensk- som utrikesfödda upptäcker författarna att de flesta ungdomarna bygger långvariga relationer med personer från den egna regionen eller det egna hemlandet, och mönstret förstärks när ungdomarna så småningom väljer partner. Den starka endogamin pekar, tillsammans med bestående skillnader i kulturella värderingar, på att integrationsprocessen vare sig kan ses som rätlinjig eller ensidig. Integrationsprocessens riktning och styrka skiljer sig avsevärt åt beroende på vilket av integrationsforskningens underområden författarna väljer att fokusera på.

För att fånga betydelsen i sina till synes motstridiga data föreslår författarna att ungdomar i Sverige integreras *selektivt*. Bakom detta begrepp ligger å ena sidan i faktisk mening självvalda processer, såsom val av utbildningsvägar, val av bostadsort, och val av partner. Å andra sidan används begreppet för att fånga den mer generella slutsatsen att integration sker på olika sätt på olika områden. Spänningen mellan begreppets kausala och beskrivande anspråk återkommer boken igenom, även om författarna i sin avslutning tenderar att betona det senare. När jag läste boken hakade jag flera gånger upp mig på den här glidningen bort från selektivitetsbegreppets vardagsbetydelse. Ett annat ordval hade möjligtvis underlättat, i synnerhet för den allmänintresserade läsare författarna säger sig vilja nå.

Det här är inte en bok som vill berätta för oss varför verkligheten ser ut som den gör. Det är en bok som vill redovisa sakförhållanden. De hänvisningar som författarna gör till etablerade förklaringsmodeller är därför summariska och öppet hållna, och de är tydliga med att de inte tar ställning för någon särskild teoretisk inriktning eller metaberrättelse. Som läsare skulle jag dock önska att författarna hade vågat föra fram något starkare uppfattningar, oavsett om det skulle ske genom formell prövning eller genom empiriskt underbyggd spekulation. I sin avsaknad på förklaringsanspråk faller boken tidvis in i det monotona beskrivande som annars förknippas med myndighetsrapportens genre. Det bör dock noteras att vissa av bokens kapitel avviker från mönstret. Inte minst gäller detta det långa kapitlet om strukturell integration på bostads- och utbildningsområdet, där författarnas standpunkt lyser igenom med betydligt större tydlighet, och där texten just därför är både stilistiskt och analytiskt bättre.

Med tanke på författarnas ambition att redogöra för sakförhållanden är det förvånande hur pass få hänvisningar man gör till motsvarande akademisk

forskning i och om det svenska sammanhanget. Kortare litteraturöversikter presenteras visserligen i inledningen av varje empiriskt kapitel, men dessa används endast i begränsad utsträckning för att diskutera författarnas egna resultat. Istället lutar sig författarna till övervägande del mot rent beskrivande data från myndigheter och civilsamhällesorganisationer. En något mer utvecklad diskussion i förhållande till annan akademisk forskning hade dock både fördjupat analysen och ökat möjligheten att generalisera utifrån bokens resultat.

Det integrationsbegrepp som används i boken kopplas till syvende och sist till konsekvenserna av internationell migration. Det är därför synd att författarna ägnar så pass lite utrymme till att diskutera och undersöka hur olika migrationserfarenheter präglar de undersökta ungdomarnas verkligheter. Till viss del är det här givetvis en praktisk fråga, där möjligheten att samlas in systematiska data och att konstruera tillräckligt stora urvalsgrupper uppenbart präglat författarnas strategier. Det här diskuteras också självkritiskt i bokens metodkapitel. Diskussionen begränsas dock till två ämnen: den geografiska indelningen av olika invandrargrupper, och den grova indelningen av "svenska" ungdomar respektive ungdomar med direkt eller indirekt erfarenhet av invandring. Som läsare saknar jag dock en diskussion om de olika migrationsprocesser som finns inom den studerade gruppen, och vad dessa kan innebära för tolkningen av resultaten. Det finns idag en bred flora av studier, även i Sverige, som pekar ut särskilda integrationsbanor för ensamkommande, för kvotflyktingar, för högkvalificerade invandrare, och så vidare (se exempelvis Bevelander & Irastorza, 2014; Irastorza & Bevelander 2021; SCB 2023; Suter & Magnusson 2015). En sådan diskussion – en fullständig empirisk genomgång är givetvis för mycket att begära – hade stärkt bokens analytiska bidrag och gett den en starkare förankring i integrationsforskningen.

Den stora frågan för en bok som denna, oavsett om den riktar sig till en publik bestående av akademiker, beslutsfattare eller allmänintresserade, är givetvis vad data säger om det större sammanhanget. I det avslutande empiriska kapitlet provas frågan genom att författarna presenterar resultaten från en jämförande studie av förhållanden i Sverige, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien. Här visar man brett på frånvaron av systematiska skillnader i utfall mellan de fyra länderna, trots att dessa skiljer sig åt avsevärt i socioekonomiskt, politiskt, och demografiskt avseende. I en bok där flera kapitel överskrider trettio sidor är det märkligt att detta komparativa resonemang endast ägnas fem sidor. Det är just här som författarna har sin absolut bästa möjlighet att föra teoretiskt grundade diskussioner om generaliserbarhet, om betydelsen av sammanhang, och om selektiv integration som empiriskt fenomen. Att nationell policy och socioekonomiskt sammanhang tycks spela relativt liten roll för ungdomars integration är dessutom analytiskt och politiskt högintressant. Det är synd att den här diskussionen inte lämnas större utrymme.

I bokens avslutning försöker författarna besvara vad studien säger om framtidens Sverige. Med det menar man att studien förutom att analysera en särskild kohort, både har saker att säga om utrikesföddas relation till det svenska samhället i allmänhet, och att den studerade gruppens uppfattningar sannolikt kan komma att reproduceras genom överföring till nästkommande generation. Sådana mera djärva resonemang är välkomna, men får mig att just här efterlysa mer av den problematiserande och skeptiska hållning som i övrigt präglar boken. Det saknas en seriös diskussion om den studerade gruppens särprägel, om betydelsen av integrationspolitikens förändringar, om förskjutningar av den utrikesfödda gruppens sammansättning och erfarenheter, och för den delen också om de politiska och opinionsmässiga omvälvningar som följt i spåren av det stora flyktningmottagandet 2015. Även om dessa händelser inte nödvändigtvis präglat de studerade ungdomarna (nu vuxna), så bör de sannolikt ha påverkat kohortens relation till andra generationer av utrikesfödda. Det är inte heller osannolikt att en kohortstudie utförd på ungdomar som kommit i samband med eller efter 2015 skulle visa på förändrade integrationsmönster.

Sammanfattningsvis är *Integration bland unga* en förtjänstfullt sammanställd, tillgängligt skriven, och mycket omfattande studie av i vilken omfattning ungdomar med och utan utländsk bakgrund skiljer sig från jämnåriga utan sådana erfarenheter. Den fungerar bra som faktabas för diskussioner om flera olika aspekter på hur integrationen fungerar, och den bör därför vara användbar för både akademiker, beslutsfattare och en allmänintresserad publik. I sin iver att dokumentera och beskriva verkligheten oaktat teoretiska perspektiv och förklaringsanspråk blir den dock bitvis platt, och författarna utnyttjar i allt för liten utsträckning de möjligheter de har att resonera, spekulera och faktiskt ge sig in i den debatt de säger sig vilja berika. Optimisten kan dock välja att se denna återhållsamhet som en uppmaning till framtida forskning, snarare än som något som ska ligga författarna till last. Om boken får det genomslag som författarna önskar kan den mycket väl utgöra ett användbart bidrag i samtidsdebatten.

Litteraturförteckning

- Bevelander, Pieter & Irastorza, Nahikari, 2014. *Catching up: The labour market integration of new immigrants in Sweden*. Bryssel: Migration Policy Institute.
- Irastorza, Nahikari & Bevelander, Pieter, 2021. "Skilled Migrants in the Swedish Labor Market: An Analysis of Employment, Income and Occupational Status", *Sustainability* 13(6).
- SCB, 2023. "Ensamkommande 2015. Boende, utbildning och sysselsättning 2022". SCB Integration: Rapport 18.
- Suter, Brigitte & Magnusson, Karin (red.), 2015. *Resettled and Connected? Social Networks in the Integration Process of Resettled Refugees*. Malmö: Malmö universitet.